

Dodatno glazbeno obrazovanje u radu odgojitelja

Vitko, Lucija

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:005677>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-03**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET U ZAGREBU
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

Lucija Vitko

**DODATNO GLAZBENO OBRAZOVANJE U RADU
ODGOJITELJA**

Završni rad

Zagreb, rujan, 2022.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

Lucija Vitko

**DODATNO GLAZBENO OBRAZOVANJE U RADU
ODGOJITELJA**

Završni rad

Mentor rada:

Doc. Dr. Sc. Blaženka Bačlija Sušić

Zagreb, rujan, 2022.

Sadržaj

Sažetak	4
Summary	5
Uvod.....	6
1. Glazbeni odgoj u djetetovoj ranoj i predškolskoj dobi	7
2. Integracija glazbenog odgoja i obrazovanja u ranoj i predškolskoj dobi	10
2.1. Glazbene kompetencije odgojitelja.....	11
3. Razvoj glazbenih kompetencija	15
3.1. Kompetencije za prepoznavanje glazbeno darovite djece.....	17
4. Dodatno glazbeno obrazovanje.....	20
4.1. Stručno usavršavanje odgojitelja	22
5. Razvijena svijest odgojitelja o važnosti glazbenih aktivnosti za djetetov razvoj	24
6. Odgojitelj kao motivator.....	26
7. Odgojitelj kao posrednik	27
Zaključak	29
Literatura.....	30

Sažetak

Prema Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje odgojitelji u radu s djecom redovito bi trebali provoditi glazbene aktivnosti. Glazba se uz druge aktivnosti navodi u 8. kompetenciji „Kulturna svijest i izražavanje“. Kulturna svijest i izražavanje razvijaju se poticanjem djece da kreativno izražavaju svoje ideje, iskustva i emocije u mnogim umjetničkim područjima uključujući glazbu, ples, dramu, književnost i likovnu umjetnost. O snažuju se i razvijanjem svijesti djece o lokalnoj, nacionalnoj i europskoj kulturnoj baštini i njezinu mjestu u svijetu. Također je važno razvijati svijest djece o kulturnoj i jezičnoj raznolikosti Europe i svijeta, kao i razvijati svijest djece o važnosti estetskih čimbenika u aktivnostima vrtića i u svakodnevnom životu. Ove se kompetencije razvijaju u vrtiću u okruženju koje zadovoljava visoke estetske standarde, a djecu se potiče na različite oblike kreativne obrade vlastitih iskustava u mnogim umjetničkim područjima i izražajnim medijima (NKRPOO, 2015).

Sve više odgojitelja nakon završetka fakultetskog obrazovanja zanemari glazbene kompetencije koje su neki stekli dodatnim glazbenim obrazovanjem u glazbenoj školi, neki tijekom općeg srednjoškolskog obrazovanja, a neki tek tijekom studija na Učiteljskom fakultetu. Cilj ovog rada jest dotaknuti se glazbenih kompetencija u radu odgojitelja. Glazbene kompetencije nužno su potrebne za izvođenje glazbenih aktivnosti u odgojnim skupinama. Osim što su primarne za izvođenje, pomoću njih odgojitelji također prepoznaju glazbeno darovitu djecu te ih usmjeravaju na daljnje glazbeno obrazovanje. Osim kompetencija koje su stečene na fakultetu, dio odgojitelja posjeduje i dodatne glazbene kompetencije. U radu se razmatra doprinos dodatnog glazbenog obrazovanja u odnosu na glazbene kompetencije odgojitelja koje su stečene u okviru općeg srednjoškolskog obrazovanja i glazbenih kolegija na Učiteljskom fakultetu.

Ključne riječi: glazbene kompetencije, dodatno glazbeno obrazovanje, odgojitelji, rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Summary

According to the National Curriculum for Early and Preschool Education, educators should regularly conduct musical activities when working with children. Music, along with other activities, is listed in the 8th competence "Cultural awareness and expression". Cultural awareness and expression is developed by encouraging children to creatively express their ideas, experiences and emotions in many artistic areas including music, dance, drama, literature and visual arts. They are also strengthened by developing children's awareness of local, national and European cultural heritage and its place in the world. It is also important to develop children's awareness of the cultural and linguistic diversity of Europe and the world, as well as to develop children's awareness of the importance of aesthetic factors in kindergarten activities and in everyday life. These competencies are developed in kindergarten in an environment that meets high aesthetic standards, and children are encouraged to use various forms of creative processing of their own experiences in many artistic fields and expressive media (NKRPOO, 2015).

More and more teachers after completing their college education ignore the musical competences that some acquired through additional music education in a music school, some during general high school education, and some only during studies at the Faculty of Teachers. The aim of this paper is to touch upon musical competences in the work of educators. Musical competences are necessary for performing musical activities in educational groups. In addition to being primary for performance, teachers also use them to recognize musically gifted children and direct them to further musical education. In addition to the competencies acquired at the university, some of the teachers have additional musical competencies. The paper examines the contribution of additional music education in relation to the musical competences of teachers acquired within the framework of general high school education and music courses at the Faculty of Teachers.

Keywords: musical competences, additional music education, educators, early and preschool education

Uvod

„Glazba je univerzalan jezik čovječanstva“ (Longfellow Henry Wadsworth, n.d.).

Već ovim citatom možemo potvrditi ono što su brojni muzikolozi oduvijek isticali, a to je da glazba uveliko utječe na razvoj čovjeka. Univerzalan jezik je ono što ljude spaja onda kada ne znamo kako komunicirati. I muzikolozi su govorili mnogo o socijalnom razvoju kao jednom od brojnih utjecaja glazbe na čovjeka. Među njima je i emocionalni, kognitivni te intelektualni razvoj. Stoga je glazbene aktivnosti potrebno početi provoditi od djetetove rane i predškolske dobi. S obzirom na to da je velik broj djece već od najranije dobi uključeno u sustav institucionalnog odgoja i obrazovanja, važno je da odgojitelji kao osobe koje su zadužene za njihov odgoj i obrazovanje, uz druge kompetencije isto tako imaju stečene i glazbene kompetencije. U odgojno obrazovnim institucijama potrebni su odgojitelji koji znaju prepoznati važnost glazbe, koji provode različite glazbene aktivnosti i kojima je glazba neizostavan dio svakodnevnog rada s djecom kao sastavni dio integriranog kurikuluma ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (NKRPOO, 2015). U predškolskim ustanovama potrebni su dakle glazbeno kompetentni odgojitelji koji svoje znanje temelje na ranijem glazbenom iskustvu, odnosno odgojitelji koji su svoje znanje stekli u općem školovanju ili tijekom studija na fakultetu te nekom od oblika dodatnog stručnog usavršavanja. Kako bi odgojitelji dalje razvijali svoje glazbene kompetencije za provođenje glazbenih aktivnosti u radu s djecom, trebaju dodatno razvijati svoje glazbene kompetencije putem različitih oblika stručnog usavršavanja.

1. Glazbeni odgoj u djetetovoj ranoj i predškolskoj dobi

Dijete se od rođenja pa i ranije susreće s glazbom. Definirati glazbu pokušali su mnogi od muzikologa do samoukih glazbenika, ali svatko ima svoju definiciju glazbe. Ne postoji jedna univerzalna definicija. To je razumljivo jer svatko shvaća glazbu na svoj način. Za nekoga je glazba smisao života, za nekoga je glazba lijek protiv tuge, a za nekoga glazba predstavlja samo bijeg od dosade. Ipak za glazbu možemo reći da je umjetnost koja se izražava sviranjem i/ili pjevanjem, a koja se temelji na inherentnim glazbenim predispozicijama kod većine ljudi koje se razvijaju dalje tijekom života. Ona je umjetnost koja je dio opće kulture i kulturnog identiteta osobe. Kada razmišljamo o glazbi u svakodnevnom životu tada shvaćamo da je ona prisuta u raznim socijalnim i obrazovnim aktivnostima. Slušamo glazbu na radiju, na televizoru, u kazalištu i slično. Glazba je svakako prisutna na slavljinama i zabavama te predstavlja neizostavni dio života svakog čovjeka. Ona je područje ljudskog izražaja koje od najranije dobi fascinira dijete. Druga područja ne mogu kod tek rođenog djeteta pobuditi takav interes i oduševljenje kao što može glazba. „Od svih umjetnosti muzika je djeci najmlađe dobi najdostupnija već od rođenja. Živahan i dinamičan muzički govor privlači dječju pažnju i već kod prvih susreta izaziva radost“ (Manasteriotti, 1981, str. 1).

Dijete prvi put glazbu obično susreće u zajedništvu s roditeljima. Roditelji koriste glazbu kako bi dijete opustili i umirili, kako bi im pokazali ljubav i sreću te kako bi s djecom ušli u interakciju. Ipak, kako dijete odrasta, njegovo okruženje se mijenja te ono više nije samo u obiteljskom okruženju uz roditelje. Bačlija Sušić (2018) navodi da pritom „Glavni čimbenik u njihovom daljnjem poticaju i glazbenom razvoju predstavlja okruženje u kojem djeca žive“ (Bačlija Sušić, 2018, str. 64). Prvo takvo veliko okruženje jest predškolska ustanova koja se brine da djeca napreduju u svim aspektima, a jedno od njih je i glazba. Novosel (2003) smatra da je djetetova stalna potreba za glazbom sastavni dio predškolskog i osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja koja „unosí mnogo živosti i raznolikosti u život djeteta/učenika“ (Novosel, 2003, str. 29).

Glazbeni elementi, odnosno glazbene sastavnice kao što su primjerice ritam, tempo, dinamika, melodija, daju glazbi veliku moć koja utječe na čovjeka. Borota (2019) navodi kako je glazbeni razvoj dio djetetovog općeg razvoja koji utječe na intelektualni, socijalni, tjelesni i emocionalni razvoj djeteta.

Iako su pojmovi glazba i glazbeno obrazovanje u srodnom odnosu i za nekoga možda i istoznačnice, Nikolić (2017) u svom radu razlikuje utjecaj glazbenog obrazovanja od utjecaja glazbe. Navodi kako glazba podrazumijeva pasivno slušanje glazbe, odnosno slušanje koje ne iziskuje veliki angažman, dok glazbeno obrazovanje podrazumijeva upravo razvoj ranije navedenih sposobnosti djeteta.

Važan dio intelektualnog područja je razvoj govora koji se potiče glazbom. Autorice Marić i Goran (2013) smatraju da glazbene aktivnosti pridonose razvoju djetetova govora. Sukladno tomu ističu da: „Tekstovi pjesama bogate djetetov rječnik i šire njegove spoznaje o njemu samome i okruženju u kojem živi. Usvojen tekst i melodija potiču razvoj pamćenja, pozornosti, mišljenja i drugih intelektualnih procesa“ (Marić i Goran, 2013, 15-16). Bačlija Sušić (2019) navodi da glazbene aktivnosti u radu s djecom rane i predškolske dobi pridonose razvoju djetetova govora te potiču razvoj predčitalačkih vještina (primjerice fonološke svjesnosti). U provedenom istraživanju u kojem su ispitana mišljenja odgojitelja o doprinosu glazbenih aktivnosti razvoju djetetova govora utvrđeno je da ispitanici smatraju da razvoju djetetova govora najviše pridonose glazbene aktivnosti koje sadrže više verbalnih elemenata kao što su dječje igre s pjevanjem, brojalice i pjesme koje se najčešće provode u radu s djecom. Što se tiče glazbeno-stvaralačkih aktivnosti, rezultati dobivenog istraživanja pokazuju da ispitanici smatraju kako razvoju djetetova govora pridonose aktivnosti ritmiziranog govora i osmišljavanja teksta na postojeću melodiju. Bez obzira na navedena mišljenja ispitanika, utvrđeno je da se u praksi učestalije provode glazbeno-stvaralačke aktivnosti kao što su slušanje glazbe uz ples i/ili likovno izražavanje te aktivnosti vezane uz osluškivanje i oponašanje te prepoznavanje zvukova. Navedeni rezultati mogu se tumačiti boljim kompetencijama odgojitelja u navedenim područjima.

Snažan utjecaj glazba ima i na socijalni razvoj djeteta, na njegove socijalne kompetencije te na društvenu pripadnost. Ova činjenica i nije toliko iznenađujuća s obzirom na to da dijete glazbu u najranijoj dobi doživljava posredno preko neke odrasle osobe. To mogu biti roditelji, neka druga djetetu bliska osoba ili odgojitelj s kojom dijete na taj način uspostavlja socijalni kontakt. U sklopu glazbenog odgoja u predškolskim ustanovama često se koriste glazbene aktivnosti ili glazbene igre u kojima sudjeluje više djece koja su u toj situaciji ovisna jedna o drugoj. Na taj način razvija se osjećaj pripadnosti grupi. Glazba pomaže i onoj djeci koja nemaju dovoljno razvijene socijalne vještine jer upravo u glazbenim aktivnostima najčešće rado sudjeluju i surađuju s drugom djecom (Marić i Goran, 2013). Uz to, dijete može kako putem govora tako i putem glazbe izraziti svoje emocije. Sam Palmić (2002) smatra da je glazba za dijete u prvom redu emocija. „Ono može govorom izraziti emociju.“ Ako se tom istom govoru pridodaju

glazbeni elementi: ritam i ton, taj novonastali glazbeni govor postaje velika emocija, koja je za dijete „čuđenje i stvarnost“ (Sam Palmić, 2002, str. 19). Kod čovjeka i kod djece glazba naj snažnije djeluje na emocije. Ona nas može rastužiti, razveseliti, opustiti i umiriti ili pak potaknuti na neku aktivnost. Glazba već od djetetove rane dobi izaziva radost kod djeteta što nadalje potiče djetetovu aktivnost i interes. Od davnina se koriste uspavanke za umirivanje i uspavljivanje djece. S druge strane, dijete na neugodne zvukove, a isto tako i na određenu glazbu reagira negodovanjem, plačem. Djeca na glazbu reagiraju pokretom cijeloga tijela. Njihanje, poskakivanje, skakanje, pljeskanje dlanovima, stapanje nogama i slični pokreti gotovo su nezaobilazni kada dijete čuje glazbu. Što su djeca starija pokreti postaju složeniji te se na taj način razvija koordinacija pokreta kod djeteta. Sviranje udaraljka ili drugih jednostavnih instrumenata utječe na razvoj fine motorike (Marić i Goran 2013).

Osim utjecaja na ova četiri oblika djetetova razvoja, Bačlija Sušić (2018) navodi da glazba u djeci budi stvaralački izraz koje potiču njihov kreativni i estetski potencijal.

2. Integracija glazbenog odgoja i obrazovanja u ranoj i predškolskoj dobi

Glazbeni odgoj je važan dio svakodnevnog boravka u predškolskim ustanovama. Djeca uče osnovne glazbene pojmove na prirodan i privlačan način. Glazbeno obrazovanje unapređuje dječje potencijale, unapređuje njihove glazbene sposobnosti i usavršava glazbene vještine. Glazba potiče djecu na međusobnu interakciju i interakciju s odraslima. To im pomaže da poboljšaju svoje društvene vještine, kao i sposobnost govora. Glazba također potiče kreativno i sinkretičko izražavanje kroz percepciju i iskustvo. To u konačnici dovodi do poboljšanog kognitivnog razvoja kod djece zajedno s općim razvojem (Vidulin, 2016). Odgojno-obrazovni rad nemoguće je zamisliti bez kurikuluma, koji predstavlja preciznu i sustavnu ukupnost planiranog odgoja i obrazovanja koje uključuju cilj, zadaće, sadržaje, organizaciju, metode, medije i strategije. Slunjski (2013) kurikulum objašnjava kao teorijsku koncepciju koja se u određenom vrtiću provjerava, izgrađuje, modificira te neprekidno mijenja i razvija. Kurikulum se tako razvija i počinje dobivati nove značajke koje izravno utječu na proces rada u vrtiću. Tako se Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (NKRPOO, 2015) koji je na snazi u Hrvatskoj, od nekadašnjega tradicionalnog, zatvorenog kurikuluma krenuo otvarati suvremenom kurikulumu. NKRPOO (2015) temelji se na osam temeljnih kompetencija koje za cilj imaju poboljšanje kvalitete odgoja i obrazovanja. Jedna od osam temeljnih kompetencija je i „Kulturna svijest i izražavanje“ koja je usko povezana s glazbom jer se ne izdvaja samo glazba kao umjetnost već su sve umjetnosti spominju kao skup disciplina. „Kulturna svijest i izražavanje razvijaju se poticanjem stvaralačkog izražavanja ideja, iskustva i emocija djeteta u nizu umjetničkih područja koja uključuju glazbu, ples, kazališnu, književnu i vizualnu umjetnost“ (NKRPOO, 2015, str. 29).

Habuš Rončević (2014) ističe kako su se u proteklom razdoblju dogodile bitne promjene u obrazovanju odgojitelja. Temeljna kompetencija odgojitelja je upravo kompetencija za učenje koja podrazumijeva da je odgojitelj otvoren, spreman i sposoban za cjeloživotno učenje. On mora biti otvoren za nove spoznaje i stalno profesionalno napredovanje. Kako se vremena mijenjaju tako se i mijenja rad odgojitelja. U prošlosti je rad odgojitelja zahtijevao stabilnost, dok danas zahtjeva promjene i prilagodbu u suvremenom promjenjivom svijetu. Habuš Rončević (2014) ističe da je upravo stoga potrebno cjeloživotno usavršavanje glazbenih kompetencija odgojitelja s aspekta metodike glazbene kulture. Sukladno ističe: “Kontinuirano usavršavajući svoje glazbene kompetencije, odgojitelj obogaćuje vlastite suvremene uloge u cjelokupnom odgoju i obrazovanju djece. Naime, u današnjem naglašeno stresnom i ubrzanom

životnom ritmu, glazba je možda više nego ikada potrebna i djeci i odraslima“ (Habuš Rončević, 2014, str. 180). Temeljna glazbena znanja i vještine koje bi odgojitelj trebao imati kako bi upoznao djecu s glazbom trebaju se sastojati od: slušanja i upoznavanja glazbe, pjevanja, sviranja, melodijske i ritamske improvizacije te izvođenja glazbenih igara (Habuš Rončević, 2014). Ipak Miočić (2012) ističe kako su odgojitelji više usmjereni na sadržaj, a ne na glazbene sposobnosti djeteta. Prilikom izvođenja glazbenih aktivnosti odgojitelji promišljaju o intonaciji i vještini pjevanja. Ističe i kako odgojitelji najviše pjevaju, a sve ostale glazbene aktivnosti poput sviranja instrumenata ili slušanja glazbe zanemaruju. Smatra da se to događa jer Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje nedostaju temeljnije odrednice za pojedina područja, u ovom slučaju, glazbu.

2.1. Glazbene kompetencije odgojitelja

Prema općoj definiciji kompetencije predstavljaju dinamičnu kombinaciju kognitivnih i metakognitivnih vještina, znanja i razumijevanja, međuljudskih, intelektualnih i praktičnih vještina te etičkih vrijednosti. Cilj svakog obrazovnog sustava je osvještavanje i razvoj individualne kompetencije, a razvijaju se na svim razinama programa. Stječemo ih učenjem i usavršavanjem, a sadrže određena znanja, vještine i sposobnosti za izvršenje određenih zadataka (Agencija za znanost i visoko obrazovanje, <https://www.azvo.hr/hr/pojmovnik/78-kompetencije>).

Odgojitelj je ključna osoba u radu s djecom te preuzima veliku odgovornost u njegovu razvoju. Zbog toga je iznimno važno da odgojitelj sadržava raznolike vještine, spoznaje, odnosno kompetencije. Kada je u pitanju glazba tada odgojitelj mora imati određene glazbene kompetencije. Bačlija Sušić (2018) u svom istraživanju navodi kako se glazbene kompetencije dijele u tri kategorije.

1. Temeljne glazbene kompetencije:

- glazbena pismenost
- pjevačke sposobnosti
- osjećaj za ritam
- sviranje Orffovog instrumentarija
- sviranje melodijskog instrumenta.

2. Kompetencije iz metodike glazbene kulture

- upoznavanje i utvrđivanje pjesme
- upoznavanje i utvrđivanje pjesme uz pratnju na melodijskom instrumentu
- dječje igre s pjevanjem
- sviranje na samostalno izrađenim zvečkama ili glazbalima dječjeg instrumentarija
- aktivno slušanje glazbe
- glazbeno stvaralaštvo.

3. Kompetencije za provođenje glazbeno-stvaralačkih aktivnosti

- aktivnosti vezane uz oslušivanje i oponašanje te prepoznavanje zvuka
- tijeloglazba - body percussion
- pjevani govor, postavljanje glazbenih pitanja i završavanje nedovršenih glazbenih fraza
- variranje poznate pjesme ili brojalice
- improviziranje ili komponiranje riječi i melodije
- aktivnost „Mali orkestar“
- ozvučena priča ili pjesma
- uglazbljivanje stihova
- slušanje glazbe uz ples i/ili likovno izražavanje (Bačlija Sušič, 2018).

Miočić (2012) naglašava kako novi kurikulumi stavljaju naglasak na ishod odnosno na ono za što bi budući odgojitelji trebali biti sposobni kada završe preddiplomski studij. U prošlom su stoljeću, prije uvođenja bolognjskog procesa, bila prisutna samo dva glazbena predmeta - sviranje i metodika glazbenog odgoja u dječjem vrtiću. Danas su te kompetencije u skladu s bolognjским procesom i europskim principima kompetencija. Dije se na područno -specifične odnosno akademske kompetencije te u generičke odnosno opće kompetencije koje se zasnivaju na Tuning projekt kompetenciji.

1. Instrumentalne opće glazbene kompetencije na učiteljskim i predškolskim studijima

- demonstrirati temeljno poznavanje glazbene umjetnosti i glazbenog odgojno-obrazovnog područja u kontekstu i na razinama obrazovnih postignuća;

- imati sposobnost organizacije i planiranja samostalnog učenja u glazbi i kroz glazbu u studiju s kritičkim i samokritičkim propitivanjima umjetničkih i znanstvenih/odgojno-obrazovnih istina;
- posjedovati kapacitet za stjecanje glazbenih spoznaja radi generiranja novih ideja u različitim glazbenim situacijama;
- razviti glazbeno-istraživačke vještine na razini izrade stručnog rada

2. Interpersonalne opće glazbene kompetencije

- demonstrirati posjedovanje osobnih kvaliteta ličnosti i dispozicija te njihovu refleksiju u razvoju profesionalnog glazbenog odgojno-obrazovnog rada;
- imati sposobnost donošenja odluka i vještina odlučivanja u primjerenim glazbenim odgojno obrazovnim situacijama;
- razviti sklonost prema timskom radu glazbenom interakcijom i suradnjom utemeljenom na partnerskim odnosima;
- pokazati sposobnost za kontinuirano vrjednovanje i samovrjednovanje vlastitoga glazbenog rada;
- demonstrirati uvažavanje kulturne različitosti, multikulturalnost i prožimanje glazbeno-kulturnih raznolikosti i različitosti;
- razviti glazbeno-profesionalnu etičnost

3. Sistemske opće glazbene kompetencije

- u studiju napredovati samostalnim i kontinuiranim glazbenim radom koristeći različite izvore, osobne dispozicije, glazbene sposobnosti i glazbene vještine;
- biti osposobljen za glazbeno-kreativnu i stvaralačku dimenziju svoje profesionalne uloge;
- biti osposobljen za preuzimanje odgovornosti u profesionalnoj afirmaciji stručnog profila u kontekstu glazbenog posrednika;
- pokazivati, razumjeti i promicati koncepte cjeloživotnoga glazbenog učenja zalaganjem za osobni profesionalni razvoj;
- poticati i razvijati stalnu brigu o kvaliteti glazbenog posredovanja

4. Specifične glazbene kompetencije na učiteljskim i predškolskim studijima

- poznavati, razumjeti i biti otvoren prema najnovijim glazbenim odgojno-obrazovnim spoznajama i spoznajama o prirodi glazbenog razvoja i učenja;
- demonstrirati znanje iz teorije glazbe, teorije glazbenog odgoja i obrazovanja, glazbene umjetnosti i znanosti, na teorijskoj i praktičnoj razini;
- glazbom podupirati odnose i razvijati komunikaciju s djecom radi razvoja individualnosti i društvenosti;
- glazbom razvijati sposobnosti, vještine, mogućnosti, potrebe, interese i djetetove osobine, čime se ostvaruje integrirana odgojno-obrazovna praksa;
- razumjeti i koristiti mogućnosti glazbe u razvoju i načinu usvajanja govora, jezika, djetetovih stvaralačkih potencijala i ukupnost tjelesnog, kognitivnog i socijalnog razvoja;
- samostalno konstruirati, implementirati i evaluirati integrirani kurikulum u ukupnost svih razvojnih područja (kineziološkom, likovnom, jezično - komunikacijskom te istraživačko spoznajnom), koristeći aktivnosti i materijale u skladu sa suvremenim razvojnim teorijama kojima se tumači dječji razvoj;
- razvijati partnerske odnose s roditeljima na načelima glazbene komunikacije: razvijati svijest o potrebi roditeljskog uključivanja u djetetov glazbeni razvoj (Miočić, 2012 prema Vizek Vidović, 2009).

Prema navedenim glazbenim kompetencijama možemo vidjeti kako se one ne odnose usko samo na sviranje i pjevanje, slušanje glazbe i slično, već je istaknut razvoj odgovornosti za razvijanje vlastitih sposobnosti te kontinuirano cjeloživotno učenje i poboljšanje glazbenih kompetencija.

3. Razvoj glazbenih kompetencija

Djetetova prva odgojno-obrazovna iskustva, uz iskustva stečena u obiteljskom okruženju, potječu iz predškolske ustanove odnosno vrtića. Djeca u dobi između šest mjeseci i tri godine pohađaju takozvane jaslice, dok se starija djeca dijele po godinama u skupine ili u skupine neovisno o dobi (tzv. mješovite skupine). Godinu dana prije početka osnovnoškolskog obrazovanja djeca pohađaju program predškole. Pravilnik o sadržaju i trajanju programa predškole temelji se na Zakonu o predškolskom odgoju i obrazovanju a donosi ga Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. (Pravilnik o sadržaju i trajanju predškole https://narodne.novine.mn.hr/clanci/sluzbeni/2014_09_107_2081.html)

Nakon završetka programa predškole, a kada stručni tim osnovne škole utvrdi da je dijete zrelo za školu, dijete upisuje prvi razred. Osnovnoškolsko obrazovanje počinje upisom djeteta u prvi razred. Obavezno je za svu djecu, u pravilu od šeste do petnaeste godine života, a sastoji se od osam godina školovanja. Nakon završetka osnovnoškolskog obrazovanja učenik stječe znanja i sposobnosti za nastavak obrazovanja u srednjoj školi. Kako bi se učenik upisao u određenu željenu srednju školu mora zadovoljiti određeni bodovni prag koji se temelji na učenikovim ocjenama u osnovnoj školi. Srednjoškolsko obrazovanje obuhvaća tri dijela - gimnazijski program, umjetnički program te strukovni program. Gimnazijski program može biti opći ili specijalizirani, što se određuje prema vrsti nastavnog plana i programa, a priprema učenika za novi stupanj obrazovanja, odnosno visoko obrazovanje. Umjetničke škole mogu biti likovne, glazbene i plesne tijekom kojih učenici steče znanja i vještine za nastavak na visokom obrazovanju. Strukovne škole mogu trajati od jedne do pet godina, a traje ovisno o vrsti obrazovnog programa. Stečenim znanjem i određenim vještinama svaki učenik na kraju srednjoškolskog strukovnog obrazovanja može izaći na tržište rada ili nastaviti obrazovanje na visokim učilištima. (Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi NN 87/08 (NN 64/20) <https://www.zakon.hr/z/317/Zakon-o-odgoju-i-obrazovanju-u-osnovnoj-i-srednjoj-%C5%A1koli>)

Svaka osoba u Republici Hrvatskoj koja želi postati odgojitelj mora imati završenu srednju školu te položenu državnu maturu. Prije upisa na Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu student mora proći test individualnih sposobnosti prema kojima se odlučuje ima li osoba pravo upisati studij. Na mrežnoj stranici Učiteljskog fakulteta vidljivo je od čega se sve sastoji provjera predispozicija za razvoj posebnih sposobnosti.

Provjera se dakle sastoji od:

- *Provjera govornih sposobnosti* - čitanje književnoumjetničkoga teksta naglas i razgovor s pristupnikom o pročitanome tekstu.
- *Provjera motoričkih sposobnosti* - „poligon natraške“ i „koraci u stranu“.
- *Provjera predispozicija za razvoj likovnog mišljenja* - slikanje voštanim pastelama po izmišljenom, zamišljenom bajkovitom motivu.
- *Provjera predispozicija za razvoj glazbenog sluha i ritma* - interpretacija samostalno odabrane pjesme, reprodukcija ritmičkog obrasca te reprodukcija melodijskog obrasca. (Provjera predispozicija za razvoj posebnih sposobnosti, Učiteljski fakultet, <https://www.ufzg.unizg.hr/2022/06/provjere-predispozicija-za-razvoj-posebnih-sposobnosti-2022/>)

Kandidati koji imaju završenu osnovnu glazbenu, baletnu ili plesnu školu oslobođeni su provjere predispozicije za razvoj glazbenog sluha i ritma. Tijekom studija se polažu predmeti koji razvijaju različite kompetencije koje odgojitelj treba posjedovati u radu s djecom. Između ostalog to su glazbene kompetencije koje odgojitelj na fakultetu tek usvaja ili usavršava ranije stečene kompetencije.

Iako se djeca s glazbom susreću rođenjem pa i prije, svoje glazbene sposobnosti razvijaju u vrtiću kroz igru i pokret, a isto tako ih mogu razvijati i u obiteljskom okruženju te drugim oblicima dodatnog odgoja i obrazovanja. To glazbeno iskustvo dalje prenose i dodatno usavršuju u osnovnoj školi kroz glazbenu kulturu. Prema Nacionalnom kurikulumu za osnovnu školu (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2017), glazbena kultura izvodi se samo jednom u tjednu u trajanju od 45 minuta gdje se djeca ponovno upoznaju s osnovama glazbene kulture i na taj način stječu temeljne glazbene kompetencije. U višim razredima osnovne škole odnosno od petog razreda do osmog razreda djeca se susreću s glazbalima i klasičnom glazbom kao i s povijesti glazbe čime produbljuju svoje glazbeno znanje. Glazbena kultura u osnovnim školama organizirana je u tri odgojno-obrazovnih ciklusa, a svaki ciklus sastoji se od tri domene - slušanje i upoznavanje glazbe, izražavanje glazbom i uz glazbu te glazba u kontekstu. Iako bi zastupljenost domena za slušanje i upoznavanje glazbe te izražavanje glazbom i uz glazbu trebale biti jednako zastupljene, učitelj je tijekom nastave slobodan nekoj od domena dati veći ili manju važnost s obzirom na interes učenika.

Učenici koji svoje školovanje nastave u gimnazijama također nadograđuju svoje glazbene spoznaje i kompetencije. U gimnazijama dotadašnja glazbena kultura mijenja naziv u glazbenu umjetnost. Prema nacionalnom kurikulumu za gimnazije, nastava glazbene umjetnosti odvija se jednom u tjednu u trajanju od 45 minuta sve četiri godine obrazovanja u općim, jezičnim te

klasičnim gimnazijama. U prirodoslovno-matematičkoj gimnaziji glazbena umjetnost odvija se samo prve dvije godine obrazovanja, jednom tjedno u trajanju od 45 minuta. Glazbena umjetnost u prirodoslovnoj gimnaziji odvija se samo na zadnjoj godini školovanja, dva puta u tjednu u trajanju 45 minuta. Kao i u osnovnim školama, u gimnazijama je također nastava organizirana u dva ciklusa, a svaki ciklus sastoji se od tri domene. Ciklus u srednjoškolskom obrazovanju nadovezuje se na cikluse u osnovnoškolskom obrazovanju (Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet glazbene kulture za osnovne škole i glazbene umjetnosti za gimnazije u Republici Hrvatskoj, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_151.html).

Osim srednjoškolskih programa, učenici mogu nakon završene osnovne škole upisati i strukovne programe. S obzirom da se nakon završetka strukovnih programa stječe određeno zanimanje, organizacija nastave i nastavnih predmeta usmjerena je upravo na struku koja se stječe nakon četiri, odnosno za neke strukovne programe tri godine školovanja. Iz istog razloga, glazbena umjetnost kao predmet ne odvija se u strukovnim školama.

Od vrtića do visokog obrazovanja postoji dobar i kvalitetan put ka razvoju glazbenih kompetencija odgojitelja. Osobe koje se žele biti odgojitelji a pohađaju gimnazije mogu steći dobre glazbene temelje. Osobe sa završenim strukovnim programima teže razvijaju glazbene sposobnosti jer učenici strukovnih škola nemaju nastavu glazbene umjetnosti, ali razvoj vještina nije nemoguć. Takve osobe uvijek mogu pohađati privatne satove kao pripremu za fakultet gdje će glazbenim kolegijima usavršiti svoje kompetencije.

3.1. Kompetencije za prepoznavanje glazbeno darovite djece

Svaki čovjek na svijetu je jedinstven. Iako među ljudima postoje određene sličnosti nitko u suštini nije isti. Svaki čovjek ima svoj način razmišljanja, svoj tempo usvajanja pojedinog sadržaja, svoje interese. Pojedini ljudi u istim uvjetima mogu obavljati određene aktivnosti izrazito brže, spretnije, organiziranije i za njih kažemo da su te osobe nadarene odnosno darovite (Koren 2002).

Iako postoje razni kriteriji prema kojima se određuje darovitost nekog djeteta, najkonkretniji bi bili oni koji se povezuju sa sedam vrsta inteligencija prema psihologu Gardneru. Na temelju promatranja ljudskog intelektualnog funkcioniranja izradio je teorijski koncept u kojem je ljudske sposobnosti podijelio u sedam kategorija odnosno „sedam inteligencija“

(Gardner 1983, prema Cvetković Lay, Sekulić Majurec 2008). To su:

1. verbalno-lingvistička inteligencija
2. logičko-matematička inteligencija
3. vizualno-spacijalna inteligencija
4. glazbeno-ritmička inteligencija
5. tjelesno-kinestetička inteligencija
6. intrapersonalna inteligencija
7. interpersonalna inteligencije

Iako Gardner izvorno definira sedam ključnih inteligencija, u novije se vrijeme spominju još dvije vrste inteligencije - prostorna i egzistencijalna (Posavec, 2010).

Svaka osoba ima ponešto od svih sedam inteligencija koje navodi Gardner. Pojedine se inteligencije pojavljuju drugačijim intenzitetom. One se koriste istovremeno i međusobno se nadopunjuju. Ako se kod individue neka od navedenih inteligencija javi u većem intenzitetu onda će ta individua biti nadarena, odnosno darovita u tom području.

Za glazbeno-ritmičku inteligenciju Gardner prema Cvetković Lay, Sekulić Majurec (2008) govori kako se ona iskazuje kroz smisao za glazbu i ritam. Djeca koja pokazuju izraženiju sposobnost u ovom području inteligencije kvalitetnije se glazbeno i ritmički izražavaju na njima dostupnim instrumentima, pjevaju bolje od ostale djece. Osim toga, djeca koja su glazbeno darovita uočavaju najrazličitije zvukove u okolini, prepoznaju ritam i dijelove melodije te određene teme u melodiji. Budući se glazben darovitost manifestira ranije od drugih oblika darovitost, osobito je važna njezina pravovremena identifikacije od strane odgojitelja i učitelja (Bačlija Sušić i Svalina, 2018).

Gagne pritom (2003 prema Bačlija Sušić i Svalina, 2018) razlikuje pojmove glazbe darovitosti i talenta. Pojam, odnosno koncept darovitosti koristi pri opisu pojedinaca koji imaju prirodni, inherentni potencijal za postignuće u određenom području, koji je iznad prosjeka u odnosu na drugu djecu iste dobi. S druge strane, pod pojmom talenta Gagne podrazumijeva postignuće koje je rezultat sustavne vježbe i uloženog rada u određenom području. Pritom uz važnost

vježbe ističe i važnost okruženja koje također predstavlja važan čimbenik u razvoju djetetove darovitosti u pojedinom području.

Na odgojiteljima je veliki zadatak kako bi prepoznali dijete s glazbenom darovitošću i usmjerili ga na pravi put. Borota i suradnici (2016) proveli su istraživanje među odgojiteljima gdje su odgojitelji sami procjenjivali vlastite sposobnosti koje su neophodne za prepoznavanje glazbeno darovite djece.

Rezultati provedenog istraživanja pokazuju da 64,7% odgojitelja smatra da je za prepoznavanje glazbeno darovite djece potrebno dodatno glazbeno znanje. Njih 53% glazbeno darovito dijete može prepoznati zbog iskustva u radu s djecom. U 45,8% slučajeva odgojitelju pomaže stručni tim pri prepoznavanju glazbeno darovite djece. Nešto manji postotak odgojitelja, njih 23,9% smatra da su i sami glazbeno daroviti što im pomaže kod prepoznavanja glazbeno darovite djece. 9,5% posto odgojitelja uopće ne vidi razlike u glazbenim sposobnostima kod djece (Borota i sur., 2016).

Isto tako, ističe se kako odgojitelji s lakoćom mogu prepoznati glazbeno darovito dijete, ali prilikom procesa prepoznavanja, sami preispituju vlastite sposobnosti.

4. Dodatno glazbeno obrazovanje

Kao što je ranije navedeno, dio studenata koji upisuju Učiteljski fakultet posjeduje dodatno glazbeno obrazovanje. Uz druge oblike dodatnog glazbenog obrazovanja, to može biti osnovnoškolsko i srednjoškolsko glazbeno obrazovanje. U okviru osnovne glazbene škole odvija se prvi stupanj glazbenog školovanja u trajanju od šest godina. Prema Nastavnim planovima i programima predškolskog i osnovnog obrazovanja za glazbene škole i plesne škole (2006), osim nastave glazbala, svi učenici osnovne glazbene škole pohađaju i nastavu solfeggia gdje se uče i razvijaju osnovni glazbeni elementi, odnosno sastavnice. Od trećeg razreda djeca pohađaju i nastavu skupnog muziciranja. Za učenike koji žele ići u srednju glazbenu školu, u šestom razredu obavezan je predmet glasovir te predmet teorija glazbe koja se izvodi kao izborni predmet. Neki učenici svoje glazbeno obrazovanje žele završiti po završetku šestog razreda, odnosno po završetku osnovne glazbene škole. Oni koji svoje glazbeno obrazovanje žele nastaviti u srednjoj glazbenoj školi, to mogu i ostvariti uz položen prijemni ispit. (Nastavni plan i program za osnovne glazbene i plesne škole, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2006). Srednjoškolsko glazbeno obrazovanje traje četiri godine, a nakon položenog završnog ispita, učenici stječu zvanje onog smjera za koje su se školovali tijekom četiri godine srednje glazbene škole. Srednja glazbena škola nudi smjer glazbenik instrumentalist, glazbenik pjevač ili glazbenik - teorijski smjer. Učenici srednje glazbene škole dobivaju i nove predmete. Osim temeljnog predmeta struke, solfeggia i skupnog muziciranja, provodi se nastava iz harmonije, polifonije, povijesti glazbe, glazbenih oblika, komorne glazbe. Za učenike kojima glasovir nije temeljni predmet moraju pohađati glasovir obligatno (Nastavni planovi i programi za srednje glazbene i plesne škole, 2008). Odgojitelji s dodatnim glazbenim obrazovanjem posjeduju temeljne glazbene kompetencije koje su razvijali od početka glazbenog školovanja, a koje su dodatno gradili tijekom cjelokupnog školovanja kako glazbenog tako i u osnovnoj i srednjoj školi te na Učiteljskom fakultetu u sklopu glazbenih kolegija. Za pretpostaviti je da su odgojitelji s dodatnim glazbenim obrazovanjem u prednosti u odnosu na odgojitelje koje su svoje kompetencije stjecali u redovitom programu osnovne i srednje škole, a kasnije i fakulteta. Osim što odgojitelji s dodatnim glazbenim obrazovanjem (ukoliko su tijekom dodatnog glazbenog obrazovanja svirali glasovir ili sintesajzer (engl. Synthesizer)) nemaju problema pri sviranju melodijske linije desnom, odnosno akordičke pratnje lijevom rukom te eventualno pjevanja i sviranja istovremeno, ukoliko su tijekom dodatnog glazbenog obrazovanja stekli potrebnu razinu vještina i znanja te ih održavali i prakticirali nakon toga. Prema provedenom

istraživanju među studentima učiteljskih fakulteta u Zagrebu i Mariboru, odgojitelji s dodatnim glazbenim obrazovanjem češće posjećuju glazbena umjetnička događanja pa stoga i puno češće provode glazbene aktivnosti u odnosu na odgojitelje koji ne posjeduju dodatno glazbeno obrazovanje. Odgojitelji koji ne posjeduju dodatno glazbeno obrazovanje trebali bi dodatno usavršavati svoje glazbene kompetencije redovitom vježbom pri usvajanju sviračkih te pjevačkih vještina i znanja (Bačlija Sušić i Županić Benić, 2018).

Svoje bi dakako glazbene kompetencije morali usavršavati i odgojitelji s dodatnim glazbenim obrazovanjem. Iako glazbeni kolegiji na fakultetu omogućuju budućim odgojiteljima određene glazbene kompetencije za izvođenje glazbenih aktivnosti u vrtiću, odgojitelji s prethodnim i dodatnim glazbenim obrazovanjem trebali bi posjedovati više iskustva i glazbenih kompetencija u radu s djecom. Smatra se da bi osobe koje posjeduju prethodno dodatno glazbeno obrazovanje bile kompetentnije pri provođenju glazbenih aktivnosti u radu s djecom rane i predškolske dobi. Međutim, u praksi to često nije slučaj s obzirom na to da studenti nakon završenog glazbenog obrazovanja nisu dodatno prakticirali te vježbom održavali stečene vještine i znanja. Stoga, primjerice osobi koja pjeva pjesmicu s lakoćom u točnoj intonaciji, prepoznaje metar i ritam, problem predstavlja sviranje melodijskog instrumenta budući da nakon završetka dodatnog glazbenog obrazovanja više nije vježbala sviranje instrumenta. Kao što se sve glazbene kompetencije trebaju održavati i konstantno razvijati, tako se dakle i sviranje kod osoba s prethodnim glazbenim obrazovanjem mora usavršiti nakon godina nesviranja. Zbog nedostatka volje, manjka vremena, te ponovnog učenja akorada i usavršavanja tehnike sviranja, pojedini odgojitelji sa prethodnim glazbenim obrazovanjem izbjegavaju sviranje melodijskog instrumenta prilikom provođenja glazbenih aktivnosti u vrtiću.

Županić Benić i Bačlija Sušić (2018) navode kako na glazbene aktivnosti uveliko utječe i samopouzdanje odgojitelja. U kontekstu dodatnog obrazovanja odgojitelja, samopouzdanje može biti pozitivno kada odgojitelji s veseljem i na poseban način u skladu s dodatnim obrazovanjem provode glazbene aktivnosti. Isto tako samopouzdanje može biti negativno pa se odgojitelji s dodatnim glazbenim obrazovanjem ne žele u potpunosti posvetiti kvalitetnim glazbenim aktivnostima zbog prijašnjih neuspjeha.

Nadalje, rezultati provedenog istraživanja ukazuju da su odgojitelji koji su prije pohađanja fakulteta pohađali srednju umjetničku školu, usprkos glazbenim predmetima iz glazbene teorije, solffegia, sviranja instrumenta te stečenih znanja iz povijesti glazbe, harmonije i polifonije imali puno manju širinu znanja iz različitih područja od studenata koji su pohađali gimnazijske programe. Razlog tome je što su studenti koji su pohađali umjetničke škole više usmjereni na reproduktivne aktivnosti dok studenti koji su završili gimnazijske programe

temeljem širine stečenoga znanja na drugi način pristupaju provođenju glazbenih aktivnosti te ih lakše integriraju s drugim područjima.

4.1. Stručno usavršavanje odgojitelja

Nakon završetka studija, svako osposobljavanje i usavršavanje koje je posebno usmjereno na dobro obavljanje određene profesije smatra se profesionalnim usavršavanjem i osposobljavanjem. To može uključivati pripravništvo ili profesionalno radno iskustvo te jedan ili više dodatnih programa (Agencija za znanost i visoko obrazovanje, <https://www.azvo.hr/hr/component/seoglossary/2-regulirane-profesije/59-strucno-usavsavanje-i-osposobljavanje>).

Mnogi odgojitelji tijekom svog radnog vijeka iskazuju želju za stručnim usavršavanjem u pojedinim područjima rada. Prema provedenom istraživanju na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (Bačlija Sušić, 2018), mnogi odgojitelji iskazali su želju za stručnim usavršavanjem u području glazbe, točnije u usavršavanju glazbenih kompetencija. Na temelju glazbenih kompetencija, ispitano je koliko odgojitelja iskazuje potrebu za usavršavanjem glazbene pismenosti.

Dobiveni rezultati istraživanja ukazuju da 37,2% ispitanika iskazuje umjerenu potrebu, dok njih 26,8% i 14,7% jaku i vrlo jaku potrebu za usavršavanjem glazbene pismenosti. Ispitanici isto tako iskazuju želju za usavršavanjem pjevanja i pjevačkih sposobnosti, 26% u umjerenom mjeri, a 28,1% i 15,6% u jakom i vrlo jakom mjeri. Najmanju potrebu za stručnim usavršavanjem iskazuju na području prepoznavanja ritma. Od svih ispitanika samo njih 29,4% iskazuje potrebu za njegovim dodatnim usavršavanjem. Umjerenu i jaku potrebu iskazuju za sviranjem Orffovog instrumentarija, 27,7% i 28,1%, a manja je potreba za usavršavanjem sviranja na samostalno izrađenim instrumentima. Prema dobivenim rezultatima, najveći problem za ispitanike predstavlja sviranje melodijskog instrumenta stoga velik broj ispitanika upravo na tom području izražava želju za usavršavanjem - njih. 27,7% izražava umjerenu želju za usavršavanjem u sviranju melodijskog instrumenta, dok 31,2% i 20,8% ispitanika pokazuju jaku i vrlo jaku želju u tom području usavršavanja. Nadalje, ispitanici iskazuju kako bi htjeli napredovati i usavršiti svoja znanja iz područja Metodike glazbene kulture, odnosno u području upoznavanja i utvrđivanja pjesme (30,3% iskazuje malu potrebu dok njih 26,4% i 16,5% umjerenu i jaku). Uz upoznavanje i utvrđivanje pjesme nadovezuje se i upoznavanje i utvrđivanje pjesme uz pratnju

na melodijskom instrumentu. Jako i vrlo jaku želju iskazuju njih 23,4% i 18,6%, a umjerenu 27,7%. Što se tiče upoznavanja i utvrđivanja brojalice te dječje igre s pjevanjem rezultati su uglavnom slični. Postotak ispitanika koji iskazuju nimalo ili malu želju za usavršavanjem upoznavanja i utvrđivanja brojalice je 21,2% i 26,8%, 24,7% ispitanika odgovorili su da imaju umjerenu želju za usavršavanjem u tom području, dok njih 12,1% i 10,4% imaju jaku i vrlo jaku želju za upoznavanjem i utvrđivanjem brojalice. Dječje igre s pjevanjem odgojiteljima koji su sudjelovali u ispitivanju ne predstavljaju veliki problem jer njih 21,2% ne želi se dodatno usavršavati u ovom području glazbenih kompetencija. Malu i umjerenu želju sa usavršavanjem iskazali su njih 27,3% i 21,6%, dok jaku i vrlo jaku želju od svih ispitanika imaju njih 14,7% i 9,5%. Jako i vrlo jaku želju, njih 14,3% i 15,5% pokazali su ispitanici u usavršavanju sviranja na samostalno izrađenim zveckama ili Orffovom instrumentariju. Veći je postotak onih koji pokazuju umjerenu, malu i nimalu zainteresiranost u usavršavanju ove kompetencije, njih 26,0%, 24,2%, 15,6%. Zadnje dvije stavke odnose se na aktivno slušanje glazbe te glazbeno stvaralaštvo. Najveći postotak za obje kompetencije odnosi se na ispitanike koji su iskazali umjerenu želju za usavršavanjem, njih 22,5% za aktivno slušanje glazbe te njih 29,4% za glazbeno stvaralaštvo (Bačlija Sušić, 2018).

5. Razvijena svijest odgojitelja o važnosti glazbenih aktivnosti za djetetov razvoj

Brojna istraživanja ukazuju da glazba ima veliki utjecaj na cjelovit razvoj djeteta. Bačlija Sušić (2018b) navodi da se u suvremenom društvu brojne dobrobiti glazbe u djetetovu cjelovitom razvoju ističu i radi realizacije većih ekonomskih i društvenih postignuća. Pritom, ističe važnost usmjerenosti glazbeno-stvaralačkih aktivnosti na sam proces umjesto na produkt. Ukazuje na glazbeno-stvaralačku aktivnost kao autoteličnu aktivnost koja je dakle u konačnici sama sebi svrhom (2018b). Iako dijete možda nije svjesno koliko glazba utječe na njega, ona ga potiče na pokret, budi u njemu emocije te ga potiče na zajedničku igru s drugima. Upravo zbog toga važno je ljubav prema glazbi poticati i njegovati od djetetove rane dobi. Ništa od navedenog nemoguće je bez odrasle osobe. Odrasle osobe, a osobito odgojitelji, sami ponajprije moraju uvidjeti važnost utjecaja glazbe na razvoj svakog pojedinca, a osobito djeteta. S obzirom na temu ovoga rada koja je usmjerena na dodatno glazbeno obrazovanje odgojitelja, važno je isto tako istaknuti „povezanost obrazovanja odgojitelja i kvalitete njegove odgojno-obrazovne prakse, kao i na povezanost kvalitete njegova rada s kasnijim dobrobitima u djetetovu razvoju“ (Lobman, Ryan i McLaughlin 2005; Tout, Zaslów i Berry 2006 prema Bačlija Sušić, 2018b). Osim glazbenih kompetencija za kvalitetno provođenje glazbenih aktivnosti potrebna je razvijena svijest odgojitelja o važnosti glazbe i utjecaju iste na djetetov razvoj. Razvijena svijest kako ističe Bačlija Sušić (2018) temelj je svih aktivnosti koja shodno tome potiču interes i želju za stjecanjem i razvijanjem glazbenih kompetencija.

Bačlija Sušić i Miletić (2019) provele su istraživanje u kojima su ispitanici iz Hrvatske, Slovenije i Srbije izrazili svoje mišljenje o važnosti glazbe u djetetovu razvoju. Dobiveni rezultati pokazali su kako najpozitivnije mišljenje o važnosti glazbe u djetetovu razvoju imaju ispitanici iz Hrvatske. Osim toga, isto istraživanje potvrđuje kako ispitanici koji visoko procjenjuju svoje glazbene kompetencije također imaju visoko razvijeno mišljenje o važnosti glazbenih aktivnosti za djetetov opći razvoj. Nadalje, osim što takve osobe visoko procjenjuju svoje kompetencije, također imaju i visoko razvijene glazbene navike.

Criscius (2016) prema Bačliji Sušić (2018) ističe da je formiranje glazbene kompetencije jedinstven proces koji uključuje duboko iskustvo glazbe, otkrivanje i rekreiranje informacija dešifriranjem elemenata glazbenog jezika. Pružanje izravnog, pozitivnog glazbenog iskustva djetetu neprocjenjivo je za njegov razvoj. Ako odgajatelj nije aktivan sudionik glazbenih aktivnosti s djecom, njegovo glazbeno iskustvo je smanjeno. Pozitivna iskustva s glazbom

dodatno utječu na interese i djece i odgajatelja prema glazbi, što posljedično utječe na češću implementaciju glazbenih aktivnosti u odgojno-obrazovnoj praksi.

6. Odgojitelj kao motivator

Motivator je osoba koja zna kako da inspirira druge kako bi postigli određena postignuća. Upravo je odgojitelj motivator djeci jer treba poticati i razvijati interes za glazbu te u njima probuditi želju za uključenjem i sudjelovanjem u glazbenim aktivnostima kao što su pjevanje, sviranje te aktivno slušanje glazbe uz ples i pokret (Habuš Rončević 2014).

Glazbeni potencijal odnosno glazbene sposobnosti nisu nešto što posjeduju samo određeni pojedinci nego naprotiv, glazbu osjeti svaki čovjek i svako je dijete sposobno za glazbene aktivnosti, a po svojim se sposobnostima razlikuju. Odgojitelj kao motivator ima veliki zadatak u poticanju dječjeg glazbenog stvaralaštva jer interes za glazbu ovisi o izboru glazbe koja mora biti bliska djetetu svojim izražajnim sredstvima i sadržajem. Upravo izborom glazbe koju želimo da dijete pjeva, sluša - bila ona instrumentalna, vokalna ili instrumentalno vokalna - moguće je utjecati na razvoj dobre glazbene kompetencije i ukusa. Valjanim izborom glazbenih djela, njihovim sviranjem i pjevanjem, osjećajem glazbe kroz ples i pokret moguće je na posljetku voditi razgovor s djecom o slušanim glazbenim djelima (Habuš Rončević, 2014).

Bitno je napomenuti kako s djecom ništa ne smijemo raditi „na silu“ pa tako ni provoditi glazbene sadržaje. Pjesmice koje odgojitelj pjeva, sviranje, aktivno slušanje glazbe, odgojitelju bi trebale biti drage i trebale bi mu se sviđati i buditi u njemu pozitivne osjećaje. Ako to nije tako, djeca osjećaju da odgojitelj nije iskren, da ne uživa u aktivnostima pa time i djeca gube interes ili se prilikom izvođenja glazbene aktivnosti ne osjećaju slobodno.

Iako se budući odgojitelji na fakultetu pripremaju za glazbene aktivnosti pomoću pisanih priprema, koncipiranjem uvodnih aktivnosti i poticaja, pjevanje pjesmica koje su povezane uz određene radnje u vrtiću mogu se izvesti spontano i bez unaprijed napravljene pripreme. Primjerice igra s pjevanjem „Ovako se ruke peru“ moguće je započeti pjevati kada djecu uči kako prati ruke. Prilikom pospremanja igračaka djeca mogu koristiti ritmizirani govor i slično. Bitna je odgojiteljeva volja da potakne glazbene aktivnosti i da se on sam u njima osjeća slobodno i ugodno.

7. Odgojitelj kao posrednik

Iako odgojitelj ima mnogo zadaća, jedna od njih jest uvesti djecu u glazbu te im omogućiti da spoznaju i iskuse glazbu. Tada uloga odgojitelja više nije kontrolna i tradicionalna, nego je orijentiran na razvoj kreativnog i kritičkog glazbenog stajališta djece te na razvoj glazbenih kompetencija. „Glazbene aktivnosti također pridonose jačanju komunikacijskih vještina, razvoju motorike, apstraktnom mišljenju, razvoju socijalnih kompetencija, razvoju koncentracije, osjećaju za lijepo, ritmu i pokretu“ (Habuš Rončević, 2014, str. 182).

Odgojitelji su posredno uključeni u glazbene aktivnosti djece kao medijatori, stvarajući fizičke i prostorne preduvjete za njihov razvoj. Posebnu pozornost potrebno je usmjeriti na smještaj, raspored i opremu glazbenog centra u sobi dnevnog boravka. Bogato opremljen glazbeni centar omogućava djeci aktivno sudjelovanje u glazbenim aktivnostima, postizanje veće razine samostalnosti i suradnje u glazbenim aktivnostima. U isto vrijeme, važno je u glazbenom centru osigurati različite instrumente kako bi se djeca s različitim glazbenim sposobnostima mogla integrirati i sudjelovati. Glazbeni centar odvija se u tzv. „bučnom prostoru“ pa ga treba smjestiti u dio prostorije koji ima druge bučnije centre poput centra građenja, obiteljsko - dramskog centra i slično (Habuš Rončević, 2014).

Odgojitelj kao posrednik svoju pozornost u razvoju dječjih glazbenih kompetencija usmjerava prema suradničkom učenju djece. Habuš Rončević (2014) prema Slunjski (2013) navodi kako je učenje djece predškolske dobi tzv. sukonstruiranje pa zbog toga odgojitelji potiču grupna pjevanja, sviranja te plesanja uz glazbu. U mješovitim skupinama starija djeca pomažu mlađima pa tako mlađa djeca brže dolaze do više razine glazbenog razvoja. Kvalitetno kompetentan odgojitelj dječje će glazbene sposobnosti na različitim razinama pretvoriti u avanturu, suradnju i izazov (Habuš Rončević, 2014).

Tijekom provođenja glazbenih aktivnosti, na temelju dječjih glazbenih odabira, njihovih interesa odgojitelji dokumentiraju njihove glazbene aktivnosti različitim zapisima poput nota, audio i video zapisa te planiraju buduće glazbene poticaje. Odgojitelji djecu nastoje što bolje razumjeti te podržati njihov daljnji glazbeni razvoj (Habuš Rončević, 2014).

Također, važna zadaća odgojitelja je potaknuti djecu na obraćanje pažnje na pojedine glazbene elemente te im pomoći u zahtjevnim glazbenim aktivnostima. U ostvarivanju svoje posredničke uloge odgojitelji se trebaju suzdržati od upućivanja djece na razvoj glazbenih aktivnosti. Stoga je važna fleksibilnost odgojitelja, otvorenost na odstupanje od unaprijed planiranih zadataka i

aktivnosti. U neplaniranim glazbenim aktivnostima odgajatelji se fokusiraju na djecu, njihove interese i potrebe razvojne mogućnosti (Habuš Rončević, 2014).

Majsec Vrabanić (2008) navodi kako odgojitelji prilikom glazbenih aktivnosti upoznavanja djece s glazbenim elementima trebaju raditi na:

- razvijanju osjećaja za metar
- razvijanju osjećaja za ritam
- razvijanju osjećaja za izražajnost u tempu i dinamici
- razvijanju osjećaja za intonaciju
- poticanje da glazbene misli izraze na druge načine (pokret, ples, slikanje)

Marić i Nurkić (2014) navode „temeljnu istinu“ prema kojoj bi se trebao voditi svaki odgojitelj kako bi mogao ispravno djelovati, a to je da dijete treba promatrati, slušati, razumjeti, a na posljétku osigurati kvalitetno glazbeno okruženje.

Zaključak

Glazba je neizostavni dio života svakog čovjeka pa tako i djece. Suvremeni razvoj tehnologije doprinijelo je da smo svakodnevno okruženi glazbom što potiče čovjekovu spontanu reakciju i osjećaje na glazbu koju čuje. Kako bi se u kontekstu odgojno-obrazovne ustanove iskoristile brojne dobrobiti glazbe, važno je da odgojitelji uz druge kompetencije imaju razvijene i glazbene kompetencije kako bi ih implementirali u radu s djecom rane i predškolske dobi. Dodatno glazbeno obrazovanje odgojitelja čimbenik je s obzirom na višu razinu stečenih glazbenih kompetencija može pridonijeti učestalosti provođenja te većoj zastupljenosti glazbenih aktivnosti u ustanovama za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Isto tako, odgojitelji svoje glazbene kompetencije mogu dodatno razviti i tijekom studija na Učiteljskom fakultetu. Promatrajući provođenje glazbenih aktivnosti u kontekstu integriranog kurikulumu, odnosno kao sastavni dio integriranih aktivnosti u radu s djecom, provedena istraživanja ukazuju da odgojitelji koji nisu završili dodatno umjetničko obrazovanje nego gimnazijski program, bolje implementiraju glazbene aktivnosti pri provođenju integriranih aktivnosti u radu s djecom (Županić, Benić i Bačlija Sušić, 2018). Kao jedan od dodatnih čimbenika koji uz dodatno glazbeno obrazovanje može pridonijeti razvoju glazbenih kompetencija odgojitelja te većoj zastupljenosti glazbenih aktivnosti u odgojno-obrazovnoj praksi, je razvijena svijest odgojitelja o važnosti provođenja glazbenih aktivnosti s obzirom na brojne dobrobiti koje glazba pridonosi djetetovu cjelovitu razvoju. Na taj način dolazi do razvoja interesa i motivacije odgojitelja za razvojem glazbenih kompetencija (Bačlija Sušić, 2018). Stoga je kako tijekom studija tako i kasnije u okviru različitih oblika stručnoga usavršavanja važno razvijati svijest odgojitelja o važnosti glazbenog obrazovanja za dijete. Isto tako, potrebno je dodatno razvijati glazbene kompetencije u okviru cjeloživotnog učenja odgojitelja koje ujedno predstavlja temelj njihova profesionalnog razvoja bez obzira na prethodno stečeno dodatno glazbeno obrazovanje ili ne.

Literatura

1. Agencija za znanost i visoko obrazovanje. (n.d.). *Kompetencije*. Preuzeto 20.8.2022. s <https://www.azvo.hr/hr/pojmovnik/78-kompetencije>
2. Agencija za znanost i visoko obrazovanje. (n.d.). *Stručno usavršavanje i osposobljavanje*. Preuzeto 20.8.2022. s <https://www.azvo.hr/hr/component/seoglossary/2-regulirane-profesije/59-strucno-usavršavanje-i-osposobljavanje>
3. Bačlija Sušić, B. i Miletić, A. (2019). Značenje glazbenih aktivnosti za djetetov razvoj iz perspektive studenata ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja u Hrvatskoj, Srbiji i Sloveniji. U: Svalina, V. (ur.), *Glazbena pedagogija u svjetlu sadašnjih i budućih promjena* (str. 261-277). Osijek: Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti. Preuzeto 26.8.2022. s <https://www.bib.irb.hr/1125541>
4. Bačlija Sušić, B. (2019). Preschool education students' attitudes about the possible impact of music on children's speech development. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education*, 7(1), 73.
5. Bačlija Sušić, B. i Svalina, V. (2018). Competences of Educators and Teachers to Recognize and Develop Musical Talent. U: Herzog, J. (ur.), *Challenges of Working with Gifted Pupils in European School Systems* (str. 25-43). Hamburg: Verlag Dr. Kovač.
6. Bačlija Sušić, B. (2018). Dječje glazbeno stvaralaštvo: stvaralački i autotelični aspekt. *Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja*, 25(1), 63-83. Preuzeto 1.7.2022. s <https://hrcak.srce.hr/217456>
7. Bačlija Sušić, B. (2018). Glazbene kompetencije odgojitelja u svjetlu samoreflskeij studenata ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. *Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 25(1), 113-129. Preuzeto 1.7.2022. s <https://hrcak.srce.hr/clanak/296214>
8. Borota, B. i Gortan-Carin, I. P. (2016). Kompetencije odgojitelja za prepoznavanje glazbeno nadarene djece. U: Jukić, R. (ur.) *Zbornik znanstvenih radova s Međunarodne znanstvene konferencije Globalne i lokalne perspektive pedagogije* (str. 335-345). Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera
9. Cvetković Lay J. i Sekulić Majurec, A. (2008). *Darovito je, što ću s njim?* Zagreb: Alinea
10. Dobrota, S. (2019). Stavovi odgojitelja predškolske djece prema glazbenim aktivnostima u vrtiću i samoprocjena kompetentnosti za njihovu realizaciju. *Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja* 26(2), 59-76. Split: Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu. Preuzeto 20.7.2022. s <https://hrcak.srce.hr/file/345398>

11. Habuš Rončević, S. (2014). Neke suvremene uloge odgojitelja u glazbenom odgoju djece rane i predškolske dobi. *Magistra Jadertina*, 9(1), 179-187.
12. Koren I. (2002). *Prilagođavanje identifikacijskih postupaka suvremenim koncepcijama darovitosti*. Zagreb:Hrvatski pedagoško-književni zbor.
13. Majsec Vrbanić, V. (2008). *Slušamo, pjevamo, plešemo, sviramo*. Zagreb: Udruga za promicanje različitosti, umjetničkog izražavanja, kreativnosti i edukacije djece i mladeži Ruke.
14. Manasteriotti, V. (1981). *Prvi susreti djeteta s muzikom: priručnik za roditelje i sestre odgajateljice u dječjim jaslicama*. Zagreb: Školska knjiga.
15. Marić, Lj. i Goran, Lj. (2013). *Zapjevajmo radosno*. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga.
16. Marić, M. i Nurkić, D. (2014). Uloga odgajatelja u poticanju dječje ekspresivnosti pokreta. *Dijete, vrtić, obitelj*, 20(75), 16-18. Zagreb: POU Korak po korak.
17. Ministarstvo znanosti i obrazovanja [MZO]. (2019). *Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet glazbene kulture za osnovne škole i glazbene umjetnosti za gimnazije u Republici Hrvatskoj*
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_151.html
18. Ministarstvo znanosti i obrazovanja [MZO]. (2015). *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*.
<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Predskolski/Nacionalni%20kurikulum%20za%20rani%20i%20predskolski%20odgoj%20i%20obrazovanje%20NN%2005-2015.pdf>
19. Ministarstvo znanosti i obrazovanja [MZO]. (2014). *Pravilnik o sadržaju i trajanju programa predškole*.
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_09_107_2081.html
20. Ministarstvo znanosti i obrazovanja [MZO]. (2008). *Nastavni planovi i programi za srednje glazbene i plesne škole*.
https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/SrednjeObrazovanje/Nastavniplanovi-Umjetnicke/1_nastavni_plan_i_program_za_srednje_glazbene_i_plesne_skoole.pdf
21. Ministarstvo znanosti i obrazovanja [MZO] (2006). *Nastavni planovi i programi za osnovne glazbene škole i osnovne plesne škole*.
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2006_09_102_2320.html
22. Miočić, M. (2012). Kultura predškolske ustanove u svjetlu glazbenih kompetencija odgojitelja. *Magistra Iadertina*, 7(1): 73-87.

23. Novosel, I. (2003). *U glazbi zajedno: priručnik za odgojitelje i učitelje*. Petrinja: Visoka učiteljska škola.

Preuzeto 2.7.2022. s:

https://www.djecji-vrtic-marina.hr/images/08_vezani_zakoni/2021/01_06/Nacionalni_kurikulum.pdf

24. Posavec, M. (2010). Višestruke inteligencije u nastavi. *Život i škola*, 24(2), 55-65.

Preuzeto 26.8.2022. s <https://hrcak.srce.hr/file/94854>

25. Sam Palmić, R. (2002). *Brojalica – snažni glazbeni poticaj*. Rijeka: Adamić.

26. Slunjski, E. (2013). *Kako djetetu pomoći da... (p)ostane kreativno i da se izražava jezikom umjetnosti: priručnik za roditelje, odgajatelje i učitelje*. Zagreb: Element

28. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. *Provjere predispozicija za razvoj posebnih sposobnosti*.

<https://www.ufzg.unizg.hr/2022/06/provjere-predispozicija-za-razvoj-posebnih-sposobnosti-2022/>

28. Vidulin-Orbanić, S. (2009). Umjetnička (glazbena) komunikacija u odgoju i obrazovanju. U: Hicela, I. (ur.), *Djeca i mladež u svijetu umjetnosti* (str.137-156). Split: Centar za interdisciplinarnu studije - Studia Mediterranea i Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu.

29. Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, Narodne novine 64/2020.

<https://www.zakon.hr/z/317/Zakon-o-odgoju-i-obrazovanju-u-osnovnoj-i-srednjoj-%C5%A1koli>

30. Županić Benić, M. i Bačlija Sušić, B. (2018). Preschool Teachers' Sensibility in Music and Visual Arts as a Foundation for Encouraging Creative Expression in Children. *Croatian Journal of Education : Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje* 20(3), 93-105.

Preuzeto 10.8.2022. s: <https://hrcak.srce.hr/224080>

31. Wadsworth, L. H. (n.d.). *Glazba je univerzalni jezik čovječanstva*.

Preuzeto 20.8.2022. s https://hr.woman365pro.com/cop719_cit-citaty-pro-muzyku/

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

Izjavljujem da sam ja *Lucija Vitko* studentica *Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja* Učiteljskog fakulteta u Zagrebu, samostalno napisala završni rad na temu *Dodatno glazbeno obrazovanje u radu odgojitelja*.

Lucija Vitko

Zahvale

Veliku zahvalnost, u prvom redu, dugujem svojoj mentorici prof.dr.sc. Blaženki Bačliji Sušić koja mi je svojim savjetima pomogla pri izradi ovog završnog rada.

Također, zahvaljujem se svim svojim prijateljima i prijateljicama koji su uvijek bili uz mene i podržavali me i bez kojih cijeli ovaj tijek mog studiranja ne bi prošao tako lako i zabavno.

I na kraju, najveće hvala mojoj obitelji, roditeljima i sestri koji su me uvijek poticali, podržavali i bili mi pravi oslonac u svim trenucima u životu, a ponajviše tijekom studiranja.

Veliko hvala svima!